برخه: په افغانستان کي د زراعتي ځمکو نوعي (B)

دوهم لوست: د پیسو او وخت په منځ کي د اړیکو درک او پوهه

د زده کونکو د زده کړي موخي یا هدفونه زده کونکي به ددي لوست په پایله کي له لاندې موخو سره اشنا شي، د دې لوست تشریحات باید چي د لاندې موخو د منځته راتلو پایلي وګرځي:

1. د پیسو زماني ارزښت تشریح او روښانه کړئ.
2. د ترکیب جوړنې(compounding) مفهوم یا مقصد بیان کړئ.
3. د تحفیف مفهوم تشریح او روښانه کړئ.

وړاندیز وخت د لوست ورکولو لپاره: ۲ساعته

وړاندیز منابع : لاندې منابع کیدلی شي چي ددي لوست په تدریس کولو کي ګټوری واقع شي:
د دې درسي پلان نه د استفادې په خاطر د پاورپواینټ ارایه کول هم ترتیب شوي دي. د لاندې ویب پاڼو څخه هم په دي برخه کي استفاده او ګټه اخستل کیدلی شي.

Barry, Peter, Paul Ellinger, John Hopkin, and C.B. Baker. Financial Management in Agriculture. Danville, Illinois: Interstate Publishers, Inc. 1995

Descisions and Dollars. Alexandria, Virginia. The Council for Agriculture Education, 1993. (Curriculum Binder)

Gibson, Jerry D., et al. *Agribusiness Management, Marketing, Human Resources Development, Communication, and Technology*. Danville, Illinois: Interstate Publishers, Inc., 2001.

Little, Randall. *Economics: Applications to Agriculture and Agribusiness*. Danville, Illinois: Interstate Publishers, Inc., 1997. (Textbook, Chapter 9)

دسامان الاتو،وسایلو او لازمو اسانتیاو لړلیک

دلیکلوپه خاطر سپینه ورقه یا صفحه

دپاورپواینټ پروګرام په خاطر غټ ښودونکی (پراجکتور)

دپاورپواینټ (دکمپیوټرپروګرام) صفحي

روښانه سلایدونه یا صفحي

د زده کونکو کار ورقي

اصطلاحات:په دی درس کی لاندی اصطلاحات کارول کیږی (ذکر شوی اصطلاح ګانی دپاورپواینټ په دوهم ګڼه سلاید یا صفحه کی وړاندی شوی دی)

- Compound interest مرکب سود
- Compounding ترکیب کیدل، مرکب کیدل، ترکیب یا جوړښت
- Discounting تخفیف یا کمښت(اوسنی ارزښت ته تنزیل)

- Inflation تورم
- Interest rate د سود ميزان يا اندازه
- Risk د خطر يا ننګونې احتمال
- Simple interest ساده سود
- Time value of money د پيسو زماني ارزښت

په زړه پوري تګلاره : له په زړه پوري تګلاري څخه ګټه پورته کړئ ترڅو چي زده کونکي د لوست لپاره اماده کړل شي.ډيرى ښوونكي د خپلو ځآنګړو ټوليګيو لپاره لازمي لاري چاري او شرايط ترتيب او برابروي. په دي ځآى كي يوه ممکنه تګلاره تر استفادې لاندې نيول کيږي.
دا سناريو د زده کونکو لپاره بيان او روښانه کړئ. د هغوي ځوابونه په تخته باندې نوشته کړئ. که چيري تاسې په بانکي حساب کي ۲۵۰۰۰۰ افغانۍ په ٥،٥ فيصد سود سره د ١٥ کالو لپاره ايښي وي، د هغې وخت ارزښت چې تاسې ٦٥ کلن اوسۍ څومره به وي؟ د هغې درست او صحيح ځواب ٣٦٣٥٤٩٠ افغانۍ دی. دې موضوع ته د زده کونکو د لوستي موخو سره اړيکه ورکړئ.

د محتوياتو لنډيز او د لوست ستراتيژي ګاني

لومړۍ موخه يا هدف : د پيسو زماني ارزښت تشريح او روښانه کړئ

آټکل شوی يا وړاندېز شوی ستونزه: د پيسو زماني ارزښت څه دی؟

(د پاورپواينټ ٣ شميره سلايد)

١ – د پيسو زماني ارزښت په دي معني سره دی چي د افغانيو ارزښت د وخت په يوه مقطع کي نسبت د عينو افغانيو ارزښت ته د يوه بل وخت په مقطع کي نسبتاً لوړ وي.

(د پاورپواينټ ٤ شميره سلايد)

الف) د سود ميزان يا اندازه هغه ميکانيزم ته ورته وي چي د پيسو زماني ارزښت مقايسه يا پرتله کوي.

(د پاورپواينټ ٥ شميره سلايد)

ب) د سود اندازه يا ميزان د پيسو د اوسنی او راتلونکی ارزښت په منځ کي ارزښت تبادله کوي.
ج) د سود ميزان يا اندازه د خطر او پړسوب لرونکي دي.
- **خطر يا ننګونه (*Risk*)** له هغه احتمال نه عبارت دی چي د سرمايې واقعي برګشت يا عايد نسبت توقع ته متفاوت يا توپيري وي.
- **تورم** (*Inflation*) په يوه اقتصاد کي د خدماتو او اجناسو د عمومي نرخونو د سطحې له لوړيدو نه عبارت دی. البته په يوه معين او ټاکلی وخت کي.

(د پاورپواينټ ٦ شميره سلايد)

الف) د سود تاديه کول د هغو پيسو څخه عبارت دي چي د پس اندازه په بدله کي تاديه کيږي. د سود تاديه له سرمايه ګذاری څخه مخکې عوايدو او خريداری لپاره د جبيري نه عبارت دی.

د پیسو د زماني ارزښت د تشریح کولو په خاطر له TM: 2-1 **درسي موادو څخه استفاده وکړئ.**

دوهمه موخه یا هدف : د ترکیب جوړنې(compounding) مفهوم یا مقصد بیان کړئ.

آټکل شوی یا وړاندیز شوی ستونزه: ترکیب جوړول څه دی؟

(د پاورپواینټ ۷ شمیره سلاید)

۱ – سود یا مرکبه ربح له هغې سود نه عبارت دی چي له اصلي سرمایي سره اضافه کیږي. یا مرکب سود هغه ګټې ته اشاره کوي چي د قرضي یا پور له مجموعي اندازې یا مقدار سره اضافه کیږي. د قرضي یا پور د اندازې په اضافه کولو سره، د ګټو مصارف هم زیاتوالی پیداکوي.

- هرڅومره چي اصلي پیسي زیاتي کړل شي په هماغې اندازې سره د تادیه شوي سود اندازه هم زیاتیږي.

(د پاورپواینټ ۸ شمیره سلاید)

الف) ترکیب جوړول (*Compounding*) له هغې پروسي یا پړاو نه عبارت دی چي د مرکب سود محاسبه تشریح او روښانه کوي.

(د پاورپواینټ ۹ شمیره سلاید)

ب) ساده سود په دي معنی سره دی چي یوازې له اصلي پیسو سره د سود د معاملې په دوران کي زیاتیږي

(د پاورپواینټ ۱۰ شمیره سلاید)

- **الف)** د سود د رقم د معلومولو لپاره د ساده سود له لاري د لاندې معادلې څخه استفاده کوو.
- FV = PV + N(PV x i)
- FV= راتلونکی ارزښت
- PV= فعلی یا اوسنی ارزښت
- N = د تسعیر مودو شمیر
- i= د سود میزان یا اندازه

(د پاورپواینټ ۱۱ شمیره سلاید)

- **ب)** د پولي رقم د معلومولو په خاطر کومي چي د مرکب سود له لاري په لاس راځي د لاندې فورمول پواسطه تشخیص کیږي:
- FV = PV x (1 + i) N
- FV= راتلونکی ارزښت
- PV= فعلی یا اوسنی ارزښت
- N = د تسعیر د مودو شمیر
- i= د سود میزان یا اندازه

(د پاورپواینټ ۱۲ شمیره سلاید)

یوه هکتار زراعتي ځمکه په ۱۰۰۰۰۰ افغانیو باندې پلورل کیږي، که چیري یوه هکتار ځمکه د ۲۵ کالو لپاره وپلورل شي او د هغې کلنی زیاتوالی اندازه ۳ فیصده وي نو دیو هکتار ځمکې کلنی پیسي به څومره وي؟

ځواب

- = 100,000 (1.03)25
- = 100,000 (2.094)
- 209,377 =افغاني په يوه هكتار كي

د تركيب جوړونې د مفهوم د بيانولو لپاره له TM 2-2 **درسي موادو څخه استفاده وكړئ.**

دريمه موخه يا هدف: د تخفيف مفهوم تشريح او روښانه كړئ.

آټكل شوی يا وړانديز شوی ستونزه: تخفيف يا كمښت څه دی؟

(د پاورپواينټ ١٣ شميره سلايد)

١ – تخفيف يا كمښت، د پيسو اوسنی يا فعلی ارزښت مقايسه يا پرتله كوي چي په راتلونكي كي وصول كيږي.

- تخفيف،يا كمښت د پانګونې له لاسته راوړنې څخه عبارت دی چي د هغې د اصول كولو لپاره په آينده كي انتظار كيږي، نسبت دي ته چي همدا اوس هغه وصول كړل شي او د بديل په لاره كي سرمايه ګذاري كړل شي.

(د پاورپواينټ ١٤ شميره سلايد)

الف) د دې لپاره چي اوسنی يا فعلی ارزښت د پيسو كومي چي په راتلونكي كي په لاس راځي معلوم كړو، نو د لاندې معادلې څخه استفاده وكړئ:

PV = FV(1 + i)-N

د مثال يا بيلګې په توګه كولی شوو چي د يوې مزرعې نوم واخلو، كه چيري ذكر شوي مزرعه د ١٠٠٠٠ افغانيو په بدل كي في هكتار پلورل شوي وي او د ٥ فيصدو په اندازې سره هر كال په كي زياتوالی راغلي وي، پس د هغې د شپږ كالو مخكنی قيمت به څومره وو؟

100,000(1.05)–6 = 100,000(0.746)

ځواب 74,621 = افغانی في هكتار

د دې موخې يا هدف د تشريح او روښانه كولو لپاره له درسي موادو څخه استفاده وكړئ. زده كونكو ته د ١-٢كاري صفحه يا ورقه (د پيسو زماني ارزښت) د كورنی كار په شكل سره وركړئ.

تكرار ١لنډيز: د زده كونكو د زده كړو موخو څخه د لوست د لنډيز په توګه استفاده وكړئ. له زده كونكو څخه غوښتنه وكړئ ترڅو چي د هري موخې يا هدف پوري تړلي محتويات تشريح او روښانه كړئ. د زده كونكو ځوابونه كولی شي دا تشخيص كړي چي كومه موخه يا هدف بيا كتنې يا تدريس ته د بيا ځل لپاره په مختلفي طريقي سره اړتيا لري. هغه سوالونه چي د پاورپواينټ په ١٥ شميري سلايد كي دي هم كيدلی شي چي په دې برخه كي تر استفادي لاندې ونيول شي.

ارزیابی: ارزیابی باید د زده کونکو د لاسته راوړنو په اساس سره د لوست د موخو په برخه کي متمرکزه وي. په دي برخه کي کیدلی شي چي مختلفو تخنیکونو څخه استفاده سرته ورسیږي،لکه د (WS: 2-1 Time Value of Money)لابراتواري ضمیمه صفحاتو څخه استفاده کول.

نمونه ئي امتحان ته ځوابونه
لومړی برخه:مطابقت یا اړیکه ورکول

1. F
2. B
3. C
4. A
5. E
6. D

خالي یا تش ځآیونه په مناسبو کلمو یا کلمې سره ډک کړئ

1. Future راتلونکی
2. Compounding ترکیب جوړول
3. Risk, inflation خطر ، تورم
4. Purchases, earnings پیرودل، په لاس راوړل

لنډ ځواب

1. 112,550 افغانی = 100,000 × $(1.03)^4$
2. 177,040 افغانی
   500,000 × $(1.0625)^5$ = 677,040
   677,040 - 500,000 = 177,040 افغانی

نمونه یی امتحان

نوم ____________________

امتحان(ازموینه)

لومړۍ برخه:مطابقت یا اړیکه ورکول

رهنمایی(لارښوونه): اصطلاح د درست ځواب سره سمه ارایه کړئ. د اصطلاح توری د هغې له درست تعریف سره سم نوشته کړئ

a. time value of money د پیسو زماني ارزښت
b. compound interest مرکب سود
c. simple interest ساده سود
d. discounting تخفیف یا کمښت
e. compounding ترکیب جوړول
f. interest rate د سود اندازه یا میزان

________ ۱ د سود میزان د فعلی یا اوسنی نرخ او رتلونکی نرخ په منځ کي پولی ارزښت تبادله کوي.

________۲ هغه ګټي یا مفاد ته اشاره کوي چي د قرضي له مجموعي اندازې سره اضافه کیږي. د قرضې د مجموعي اندازې په زیاتوالی سره، د ګټو مصارف هم زیاتوالی پیدا کوي.

______-__۳ دیوازې د سود اصلي پیسي په لاس راځي.

_____-___٤ **پول** په دي معنی سره دی چي د افغانۍ ارزښت د وخت په یوه مقطع کي نسبت د عینو افغانیو ارزښت د وخت په بله مقطع کي نسبتاً لوړ وي.

________ ٥ د مرکب سود د محاسبه کولو له پروسې یا پړاوو نه عبارت دي.

________ 6 د پیسو اوسنی ارزښت مقایسه یاپرتله کوي کوم چي په راتلونکی کي په لاس راځي.

خالي یا تش ځآیونه په مناسبو کلمو یا کلمې سره ډک کړئ(لاندې جملې بشپړي کړئ)

1 . تخفیف،یا کمښت د پانګې اچولو له لاسته راوړنې څخه عبارت دی کوم چي د هغې د ______________ اصولولو لپاره انتظار ویستل کیږي، نسبت دي ته چي همدا اوس هغه وصول شي او په یوه بدیل لاره کي سرمایه ګذاري کړل شي

2 . __________ له هغې کړنلاري څخه عبارت ده چي د هغې پواسطه معاش په راتلونکی د کلنی زیاتوالی سره معلوم کیدلی شي.

3 . د سود میزان یا اندازه له ______________ او ______________ څخه نماینده ګي کوي.

4. د سود تادیه کول له هغو پیسو څخه عبارت دي چي د پس انداز په بدل کي تادیه کیږي. د سود تادیه کول له ______________ څخه عبارت دي چي د مخکني عواید د پیرودلو لپاره د سرمایه ګذارۍ څخه وي.

لنډ ځواب: لاندې سوالونو ته ځوابونه برابر او تهیه کړئ.

1 - په هغه صورت کي چي تاسې اوسنی کلنی لاسته راوړنه ۱۰۰۰۰۰ افغانۍ وي او ددي طمع ولرۍ چي د نرخونو اندازه ۳ فیصده زیاتوالی پیدا کړي، نو ستاسې لپاره په څلورو کلونو کي څومره تادیه به ولري؟

2 - که چیري تاسې ۵۰۰۰۰۰ افغانۍ په ۵ کالو کي په بانک کي ایښي وي(سود په کلنی ډول سره ترکیب پیدا کړی دی) د ٦،٢٥ فیصده سود په نرخ، نو تاسې به څومره فایده یا ګټه په لاس راوړئ؟

TM: 2-1

د پیسو زماني ارزښت

د پیسو زماني ارزښت په دي معني سره دی چي افغاني ارزښت د وخت په یوه مقطع کي د عین افغانیو ارزښت ته د وخت په بله مقطع کي نسبتاً لوړ وي.
د سود میزان یا اندازه – د یوه میکانیزم په شکل سره د زماني پیسو د ارزښت د مقایسه کولو لپاره تر استفادې لاندې نیول کیږي.

د سود میزان یا اندازه د اوسنی نرخ او راتلونکی نرخ په منځ کي د پیسو ارزښت تبادله کوي.

له تورم یا تنګونې څخه نماینده ګي کوي.

TM: 2-2

ترکیب جوړول

سود یا مرکب ربح له هغې سود څخه عبارت دی چي د اصلي سرمايي یا پانګې په ډول سره زیاتیږي. یا مرکب سود هغه ګټي یا مفاد ته اشاره کوي چي د قرضې له مجموعي اندازې یا مقدار سره اضافه کیږي. د قرضې د مجموعي اندازې د زیاتوالی سره، د ګټو مصارف هم زیاتوالی پیدا کوي. یا Compound interest په دي نوعه سود کي د سود پیسي په اصلي پیسو باندې اضافه کیږي او په دواړو اصلي او سود پیسو باندې سود محاسبه کیږي.

ترکیب جوړول (*Compounding*) له هغې پروسې یا پړاو نه عبارت دی چي د مرکب سود محاسبه تشریح او روښانه کوي.

فورمول: $FV = PV \times (1 + i)^N$

FV = راتلونکی ارزښت

PV = فعلی یا اوسنی ارزښت

N = د تبادلې شمیر

i = د سود میزان یا اندازه

ساده سود په دې معنی سره دی چې یوازې له اصلي پیسو سره د سود د معاملې په دوران کي زیاتیږي

فورمول: $FV = PV + n(PV \times i)$

TM: 2-3

تخفیف(کمښت)

تخفیف، یا کمښت د پیسو فعلی یا اوسنی ارزښت مقایسه یا پرتله کوي کومي چي په راتلونکي کي وصول کیږي.

یا **تخفیف،** د پانګونې له لاسته راوړنې څخه عبارت دی چي په راتلونکی کي د زیاتي اصولی لپاره د هغې انتظار کیږي، نسبت دي ته چي همدا اوس هغه وصول کړو او د په یوه بدیل لاره کي يي سرمایه ګذاري وشي.

فورمولا: $PV = FV(1 + i)^{-N}$

WS: 2-1

مقصد: د پیسو زماني ارزښت

کاري پروسیجر یا پړاو : له معلوماتو څخه په استفادې سره د لاندې سوالونو لپاره ځواب وړاندې کړئ.
له لاندې فورمول څخه استفاده وکړئ.

$FV = PV(1 + i)^{N}$ یا $PV = FV \times (1 + i)^{-N}$

1 – داسې فرض کړئ چې تاسې نوی په یوه وظیفه یا دنده باندې گمارل شوي یاست چې ستاسې کلنی معاش ۱۲۵۰۰۰۰ افغانۍ دی. که چیري تاسې د هغې په هکله د کلنی ٥ فیصده زیاتوالی لپاره انتظار لرئ، نو ستاسې معاش به د لاندې حالت لپاره په څومره اندازې سره وي؟

a. پنځه کاله وروسته ؟

b. لس کاله وروسته ؟

c. پنځلس کاله وروسته ؟

d. دیرش کاله وروسته ؟

2. د اوس لپاره زراعتي ځمکه یوه هکتار په ۲۰۰۰۰۰ افغانیو باندې پلورل کیږي. په هغه صورت کې چې کلنی زیاتوالی ۲ فیصده وي، نو د لس کاله مخکنۍ قیمت به د ځمکې په کومې اندازې سره وو؟

WS KEY: 2-1

د پیسو زماني ارزښت

جواب

1. a. 1,250,000 $(1.05)^{5}$ = 1,595,352 افغانی
   b. 1,250,000 $(1.05)^{10}$ = 2,036,118 افغانی
   c. 1,250,000 $(1.05)^{15}$ = 2,598,660 افغانی
   d. 1,250,000 $(1.05)^{30}$ = 5,402,428 افغانی

2. 164,069 افغانی = 200,000 × $(1 + .02)^{-10}$